

звичні ідеї вітатимуться, що менеджери відстоюватимуть їхні інтереси і хвалитимуть за ідеї, то будуть креативними, втілюватимуть свої ідеї у життя і підвищуватимуть загальний рівень інноваційності компанії. Загалом, творчість і інновації процвітатимуть, якщо люди всередині організації довірятимуть як один одному, так і організації в цілому.

7. Автономія. Поряд з довірою індивідуальна і колективна автономія є важливими компонентами інновацій. Якщо ви даєте людям чи команді чіткі завдання разом зі свободою обирати шлях для досягнення поставлених завдань, ви створюєте благодатний ґрунт для інновацій.

Автономія працівників, безумовно, означає, що вони мають право помилятися. Але якщо керівник стежить за своїм підлеглим і керує кожним його кроком, то він перешкоджає творчості та індивідуальності, що так необхідні для інновацій. В такому разі існує загроза, що працівник обере неефективний маршрут для досягнення цілі.

Впровадження індивідуальної чи колективної автономії у найгіршому випадку передбачає, що працівник вчитиметься на власних помилках. В кращому ж – він винайде нові шляхи виконання завдань. І що важливо, якщо ви наймете розумних, вправних, творчих людей і дасте їм свободу у вирішенні проблем, вони не просто впораються із завданнями, а й у цілому допоможуть процвітанню інновацій у компанії.

Висновки

Підводячи підсумки, можна із впевненістю сказати, що не існує конкретної моделі складових інноваційності підприємства.

Дослідження підтверджують, що кожне підприємство використовує свої інструменти сприяння інноваційній діяльності.

Перехід вітчизняних підприємств на інноваційний розвиток тісно пов'язаний з проблемою управління вибором стратегій реалізації їх інноваційного потенціалу як головної передумови розвитку, раціональних з погляду зовнішніх і внутрішніх умов на основі творчого використання новітніх наукових досягнень, вітчизняного та зарубіжного досвіду, що буде результативними висновками наступної наукової публікації.

Список використаних джерел

1. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління [текст] / А.В. Гриньов. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 305 с.

2. Jeffrey Baumgartner. The Seven Essential Characteristics of Innovative Companies. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.blog/2013/03/18/the-seven-essential-characteristics-of-innovative-companies/

3. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств: реалії та інструменти забезпечення [Текст] / О.Ф. Овсянюк-Бердадіна // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В.А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 19. – №2. – С. 117–121.

4. Хомутский Д.Ю. Управление инновациями в компании [текст] / Д.Ю. Хомутский. – М.: Солон-Пресс, 2008. – 169 с. – ISBN 978-5-91359-031-2

О.В. БИЛЕЦЬКИЙ,

здобувач, Донецький національний університет (Вінниця)

Стратегічні засади формування та використання людського капіталу в інноваційній економіці

Статтю присвячено науково-методологічному обґрунтуванню стратегічних засад формування та використання людського капіталу в інноваційній економіці. Стратегію формування і використання людського капіталу в умовах інноваційної економіки визначено як напрям спільних дій економічних суб'єктів щодо надання людському капіталу якостей, здатних продукувати інновації, та створення соціально-економічних, організаційних та правових умов задля максимально можливої реалізації зазначених якостей. Розроблено концептуальну схему стратегічного управління формуванням та використанням людського капіталу в умовах інноваційної економіки.

Ключові слова: людський капітал, інноваційна економіка, стратегія, формування людського капіталу, використання людського капіталу, стратегія формування і використання людського капіталу в умовах інноваційної економіки.

А.В. БИЛЕЦЬКИЙ,

соискатель, Донецький национальный университет (Винница)

Стратегические основы формирования и использования человеческого капитала в инновационной экономике

Статья посвящена научно-методологическому обоснованию стратегических принципов формирования и использования человеческого капитала в инновационной экономике. Стратегия формирования и использования человеческого капитала в условиях инновационной экономики определена как направление совместных действий экономических субъектов относительно формирования качеств человеческого капитала, способных продуцировать инновации, и создания социально-экономических, организационных и правовых условий для максимально возможной реализации отмеченных качеств. Разработана концептуальная схема стратегического управления формированием и использованием человеческого капитала в условиях инновационной экономики.

Ключевые слова: человеческий капитал, инновационная экономика, стратегия, формирование человеческого капитала, использование человеческого капитала, стратегия формирования и использования человеческого капитала в условиях инновационной экономики.

Strategic bases of formation and use of the human capital in innovative economy

The article is devoted scientifically methodologically to justification of the strategic principles of formation and use of the human capital in innovative economy. Strategy of formation and use of the human capital in the conditions of innovative economy is defined as the direction of joint actions of economic subjects concerning formation of qualities of the human capital capable to produce innovations and creations of social and economic, organizational and legal conditions for the greatest possible realization of noted qualities. The conceptual scheme of strategic management of formation and use of the human capital in the conditions of innovative economy is developed.

Keywords: *the human capital, innovative economy, strategy, formation of the human capital, use of the human capital, strategy of formation and use of the human capital in the conditions of innovative economy.*

Постановка проблеми. У сучасній економічній парадигмі фактор людського капіталу відіграє одну з провідних ролей, а збереження його потенціалу виступає пріоритетним завданням для будь-якої держави. Це пояснюється тим, що в умовах світової глобальної конкуренції людський капітал, і головне, його якість, визначають здатність тієї чи іншої країни створювати і розвивати нову економіку. На сьогодні людський капітал є головною цінністю суспільства і головним чинником економічного зростання, добробуту, суспільного прогресу, набагато більш важливим, ніж природні ресурси або накопичення багатства. Саме людський капітал є визначальним чинником конкурентоспроможності, економічного зростання та суспільної продуктивності.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Результати дослідження проблематики, пов'язаної з людським капіталом, викладено у роботах відомих зарубіжних вчених: Г. Беккера, Т. Шульца, Е. Денісона, А. Маршалла, М. Фрідмана, Б. Чизвіка, Дж. Мінцера, Г. Менк'ю. Питанням формування і розвитку людського капіталу присвячено також дослідження вітчизняних науковців: В.П. Антонюк, О.А. Грішної, Н.С. Гавкалової, Н.М. Гвоздик, І. Каленюк, М.І. Карліна, Т.А. Костишиної, Е.М. Лібанової, Л.С. Лісогор, В.М. Новікова, І.Л. Петрової, М.В. Семікіної та інших. Однак стрімкий розвиток економіки знань потребує подальшого вивчення людського капіталу як чинника інноваційного розвитку та розробки дієвих механізмів його ефективного формування та використання.

Метою статті є науково-методологічне обґрунтування стратегічних засад формування та використання людського капіталу в інноваційній економіці.

Виклад основного матеріалу. Вивчення сучасних здобутків вітчизняної та світової економічної науки показує, що у сучасній економіці акцентується увага на людському капіталі як на ресурсі, який пов'язаний із розвитком науково-технічного прогресу, глибоким перетворенням у структурі продуктивних сил, якісною зміною характеру і змісту праці.

З переходом від експортно-орієнтованого до інноваційного типу економічного розвитку поширення отримав підхід до дослідження людського капіталу з точки зору інноваційної економіки. Відповідно до такого підходу акцент робиться на суб'єкті діяльності, його саморозвитку і вдосконаленні, впливі творчих здібностей особистості на інноваційний розвиток економіки, враховується також і вплив науково-технічного прогресу на формування і використання людського капіталу.

На підставі дослідження теоретико-методологічних підходів до сутності поняття «людський капітал» і вивчення науко-

вого досвіду оцінювання взаємозв'язку між людським капіталом та інноваційним розвитком економіки можна зробити такі висновки:

- інноваційний розвиток – це стратегічний процес, що має загальний характер, зачіпає всі сфери економіки і життєдіяльності суспільства, поширюється на різних рівнях ієрархії управління, реалізується особистістю як ключовим суб'єктом перетворень і спрямований на вдосконалення умов життя населення та його добробуту;

- людський капітал виступає як основоположний фактор інноваційних перетворень.

У результаті проведених нами досліджень доведено, що високий рівень якості людського капіталу створює основу для поширення й примноження знань, стаючи основою суспільної продуктивності, економічного зростання та інноваційного розвитку.

Зазначимо, що у сучасних умовах глобальних інноваційних перетворень чітко окреслилося коло проблем ефективного розвитку людського капіталу в економіці України, що, зрештою, призводить до падіння конкурентоспроможності на світових ринках. Різноманітні міжнародні дослідження, які проводять незалежні міжнародні організації, виявляють низькі рейтингові позиції України щодо її конкурентоспроможності, зокрема якості, людського капіталу.

Незважаючи на наявність інноваційних елементів і ряд певних передумов для переходу до інноваційного шляху розвитку, формування інноваційної економіки в Україні залишається довгостроковою перспективою. Існуючі кризові явища в українській економіці багато в чому пов'язані і з негативними явищами у сфері розвитку людського капіталу. Об'єктивний аналіз структури і особливостей економічної системи України, а також її зіставлення з економічними системами провідних країн світу показують, що для сучасної національної економіки характерні такі риси, як пріоритетний розвиток сировинного сектору, відносно низька питома вага високотехнологічних секторів економіки, досить «обмежені» розміри інвестицій у сектор знань і на розвиток людського капіталу, в тому числі витрати на наукові дослідження та технологічні розробки, на вищу освіту та охорону здоров'я та т. ін.

В Україні людському капіталу як фактору інноваційного розвитку приділяється незначна увага. В умовах необхідності переходу економіки на інноваційний тип, де людський капітал є основним фактором розвитку, Україна втрачає кадровий потенціал науки. Індикатори використання наукових кадрів України свідчать про негативні тенденції зменшення

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

їх впливу на інноваційний розвиток національної економіки. Частка виконавців наукових досліджень і розробок у загальній кількості зайнятого населення становить 0,5%. Слід констатувати формальну присутність в національній економіці доволі великої кількості працівників галузі інновацій та науки, що не позначається на відносно невеликому рівні ВВП на душу населення в Україні.

У той же час увага урядів розвинених країн світу акцентується на підтримці середовища, яка стимулює інновації і стримує ризик. На перший план виходять підтримка конкуренції, вдосконалення системи охорони інтелектуальної власності, заохочення співпраці і створення інноваційних кластерів, що виходять за галузеві та національні рамки. У державній інноваційній політиці посилюється значення інформаційної складової. Вирішального значення при вбудовуванні інноваційної системи країни в глобалізовану економіку набувають інституціональні фактори.

Співставлення країн-лідерів за результатами міжнародних рейтингів, які розраховуються на основі інтегральних індексів конкурентоспроможності, інноваційного розвитку та людського капіталу, дає підстави стверджувати, що між людським капіталом суспільства, економічної конкурентоспроможністю та інноваційним розвитком існує позитивна кореляція. У таблиці представлено країни, які є лідерами у зазначених рейтингах.

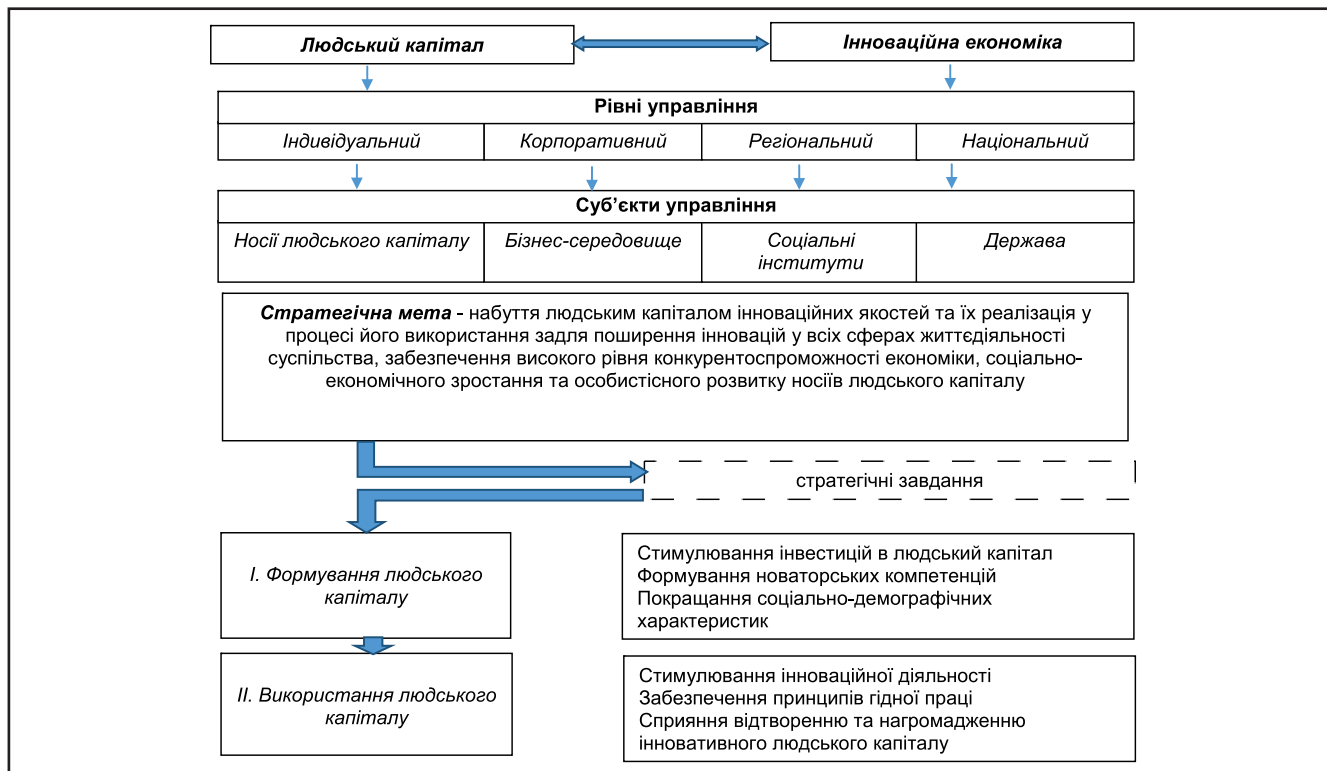
Отже, в сучасній Україні необхідно прийняття нестандартних, активних і стратегічно продуманих рішень, спрямованих на розвиток інновацій за допомогою зростання сукупного суспільного продукту на основі повноцінного відтворення людського капіталу.

Важливою умовою підвищення конкурентоспроможності української економіки є створення та зміцнення людського капіталу, що передбачає всебічний розвиток людини як основного фактору виробництва та економічного зростан-

Співставлення країн-лідерів за результатами міжнародних рейтингів

Країни-лідери за ІЛК	Країни-лідери за індексом конкурентоспроможності	Країни-лідери за індексом інноваційного розвитку
Швейцарія. Фінляндія. Сінгапур. Голландія. Швеція. Німеччина. Великобританія. Данія. Канада. Бельгія. Нова Зеландія	Швейцарія. Фінляндія. Швеція. Голландія. Німеччина. США. Великобританія. Японія. Данія. Канада. Норвегія. Австрія	Швейцарія. Швеція. Великобританія. Голландія. США. Фінляндія. Гонконг. Сінгапур. Данія. Ірландія. Канада. Люксембург

Джерело: [2; 3; 4]

Концептуальна схема стратегічного управління формуванням та використанням людського капіталу в умовах інноваційної економіки

ня. Про це наголошується в Концепції Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007–2015 роки [1].

Розвинутий людський капітал зумовлює підвищення конкурентоспроможності економіки в результаті реалізації інноваційних стратегій. Нагромадження людського капіталу інноваційного типу передбачає не тільки активне впровадження інноваційних ідей, а й продукування інновацій шляхом генерування інформації та знань [1, с. 25].

Для успішного інноваційного розвитку економіки України необхідно: сприяти розвитку індустрії високих технологій; створити ефективну, цілісну національну інноваційну систему, зокрема заможну законодавчу основу розвитку та охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, створити сприятливу законодавчу і політичну середу в країні в цілому; розробити та активно застосовувати нові та існуючі заходи податкового і кредитного регулювання фінансування НДДКР і комерціалізацію їх результатів; на базі новітніх технологій створити прогресивні програми розвитку всіх галузей економіки; заохочувати залучення висококваліфікованих кадрів у сферу високих технологій; розвивати, удосконалювати і підвищувати якість системи вищої професійної освіти.

При цьому вважаємо за необхідне наголосити на тому, що управління процесами формування та використання людського капіталу в умовах інноваційної економіки має будуватися на стратегічних засадах. Відповідно до пріоритетних напрямів розвитку інноваційної та соціально-економічної політики в країні має бути розроблена державна стратегія формування і використання людського капіталу в Україні. Під стратегією формування і використання людського капіталу в умовах інноваційної економіки пропонується розуміти напрям спільних дій економічних суб'єктів щодо надання людському капіталу якостей, здатних продукувати інновації, та створення соціально-економічних, організаційних та правових умов задля максимально можливої реалізації зазначених якостей.

Концептуальна схема стратегічного управління формуванням та використанням людського капіталу в умовах інновацій-

ної економіки представлена на рисунку. Відповідно до цієї схеми як стратегічна мета виступає набуття людським капіталом інноваційних якостей та їхня реалізація у процесі його використання задля поширення інновацій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності економіки, соціально-економічного зростання та особистісного розвитку носіїв людського капіталу.

Висновки

Людський капітал нашої країни, перебуваючи в стані за-непаду, тим не менш являє собою той необмежений ресурс, раціональне використання та ефективне управління яким в довгостроковій перспективі можуть сформувати нові конкурентні переваги національної економіки і вивести її на новий рівень розвитку, забезпечивши конкурентоспроможність на світових ринках. Людський капітал є соціально-культурним ресурсом суспільства, без якого неможлива високопродуктивна виробнича та інноваційна діяльність, яка забезпечує соціально-економічний і науково-технічний прогрес. Він повинен стати рушійною силою розвитку інноваційної економіки, здатної відповідати на виклики, зумовлені діалектичними змінами в просторі й в часі світової цивілізації.

Список використаних джерел

1. Концепція Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007–2015 роки [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://iee.org.ua/ru/publication/85/>
2. Индекс развития человеческого капитала – информация об исследовании [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/human-development-index/human-development-index-info>
3. Інформація Всесвітнього економічного форуму The Global Competitiveness Report [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>
4. Global innovation index. The local dynamics for innovation [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=gii-full-report-2013#pdfopener>